

Un dels mamífers més representatius de les muntanyes, en perill d'extinció

L'ós: l'últim gegant

L'ós és una de les espècies ibèriques que corre, amb el linx, un major risc de desaparició de les nostres serralades. Al Pirineu català és gairebé inexistent i tan sols a les muntanyes cantàbriques hi té una presència esperançadora, en part per l'acció de grups ecologistes.

L'ós ha estat des de sempre perseguit per l'home. Tornar de caça amb la captura d'un ós ha significat al llarg de la història un dels trofeus de què més baladrerament podia vanagloriar-se un home. Representava, en certa manera, vèncer la poderosa força de l'ós, superar la por i l'escagarriment natural de veure't fit a fit amb una mola de més de 300 quilos de pes, i plantar cara a un dels animals més poderosos de la naturalesa. La seua caça, alhora de reconfortant, es creia necessària, perquè aquest animal sovint destruïa les collites

dels llauradors i de tard en tard matava alguns dels animals dels ramats. Potser per això, l'ós ha anat desapareixent a poc a poc dels nostres boscos fins quedar dramàticament acantonat en les zones més inaccessibles i privilegiades del Pirineu i de la Serralada Cantàbrica.

L'emblemàtic *Ursus arctos* és un animal solitari, reguardonador, d'una timidesa vacil·lant. Per això, en la majoria de les zones manté una activitat crepuscular i nocturna, per a evitar tot el possible contacte amb l'home. En general, acostuma a ocupar el bosc mixt de faigs i avets, encara que també es desplaça cap a altres zones buscant aliment, fonamentalment cap a les rouredes, les castanyedes i les avellanoses. La seua alimentació és la típica dels omnívors, depenent molt de l'època de l'any, encara que predominen els vegetals, sobre tots els fruits. La dieta animal inclou ratolins, ous i peixos fonamentalment, malgrat que ocasionalment caça altres mamífers com cèrvols o ovelles. Als Pirineus també se l'ha vist consumint el càmbium de l'escorça dels arbres resinosos, especialment

A hores d'ara, l'ós podria ser un animal més a afegir a la llista d'espècies extingides del territori català.

ARXIU

duint-se espectacularment, i l'any passat tan sols es va poder localitzar un individu en aquesta zona. A hores d'ara, l'ós podria ser un animal més a afegir a la llista d'espècies extingides del territori català.

Al Pirineu es troba una altra colònia més estable a Osca i a Navarra, on sobreviuen al voltant de catorze ossos. Tot i això, les seves possibilitats de supervivència són cada dia més remotes. El baix nombre d'individus, la contínua i progressiva destrucció del seu hàbitat i sobretot la caça furtiva, fan molt difícil la seva conservació

a les muntanyes pirinenques.

LA SERRALADA CANTÀBRICA: L'ÚLTIMA ESPERANÇA

En l'actualitat l'ós bru manté la seua colònia més important en la Serralada Cantàbrica. Al voltant de 60-80 exemplars es distribueixen per les aquestes muntanyes separats en dues importants poblacions. La primera ocupa les regions de Palència, Cantàbria, Lleó i Astúries, i està composta només per una dotzena d'exemplars. En canvi, la població més occidental, instal·lada en les muntanyes de Lugo, Astúries i Lleó, reuneix el 80% dels ossos de la Cordillera Cantàbrica. Així doncs, les comarques de Sil i Laciana (Lleó), la comarca de Castilleria (Palència) i els Concejos de Somiedo, Teverga, Proaza, Quirós i Grado (Astúries) són els últims aixoplucs d'aquesta espècie.

No obstant això, els problemes que afecten aquestes últimes poblacions ibèriques d'ós bru són també greus i de difícil solució. Junt amb el furtivisme, que tots els

d'alguns arbres al·lòctons (picees, làrix). No obstant això, experimenta una particular devoció per la mel. També es menja amb delectació les larves de les abelles i, fins i tot, les bresques. Es reproduïx durant l'estiu i té un període de gestació que fluctua entre els 180-250 dies; els cadells naixen durant l'època de repòs hivernal (de desembre a març), amb un pes aproximat de 350 grams i s'estan al costat de la mare durant, almenys, dos anys.

A UN PAS DE L'EXTINCIÓ

L'ós ha estat des d'antic present a les terres catalanes. Es calcula que a les muntanyes de Castelló fou freqüent fins els segles X i XI, com ho testimonia un gran nombre de topònims, com la Font de l'Ós i la Cova de l'Ós (a la Tinença de Benifassà). No obstant això, durant els darrers 500 anys ha vist minvar progressivament la seua distribució, i avui dia tan sols subsisteix al Pirineu català, a les valls de l'Alta Garona i contrades pròximes. No obstant, això, també aquesta població ha anat re-

anys produeix entre 8 i 10 baixes en la població, s'afegeix el problema de la progressiva falta d'aliments amb què se troba l'ós en aquestes zones. La supervivència de molts animals salvatges, i en especial de l'ós, depèn en determinades èpoques de l'any dels fruits silvestres. Pomes salvatges, perals, moixeres, arborcers, etc., són, tanmateix, cada vegada més escasses a la muntanya. La política forestal d'afavorir els arbres amb valor fuster i d'eliminar aquells improductius ha conduït a una situació veritablement dramàtica a molts dels animals que hi trobaven en els fruits d'aquests arbres aparentment inserbibles, el seu principal aliment durant la tardor. Alhora la disminució dels conreus de fruiters per part dels llogarers de l'alta muntanya, conseqüència última de l'èxode rural, ha deixat sense una important font d'aliments a l'ós bru i moltes altres espècies del bosc. En certa manera, l'ecosistema s'havia adaptat a la presència de l'home, s'havien establert unes relacions tròfiques molt intenses entre els animals del bosc i les petites comunitats humanes.

EL PROJECTE ÓS, FAPAS I NISSAN

Sens dubte, el Fondo Asturiano para la Protección de los Animales Salvajes (FAPAS) ha estat des de sempre un dels grups ecologistes que més rigorosament ha estudiat el problema de l'ós en la Península Ibèrica. El seu president, Roberto Hartasánchez, ha dut en davant importants estudis sobre seua la

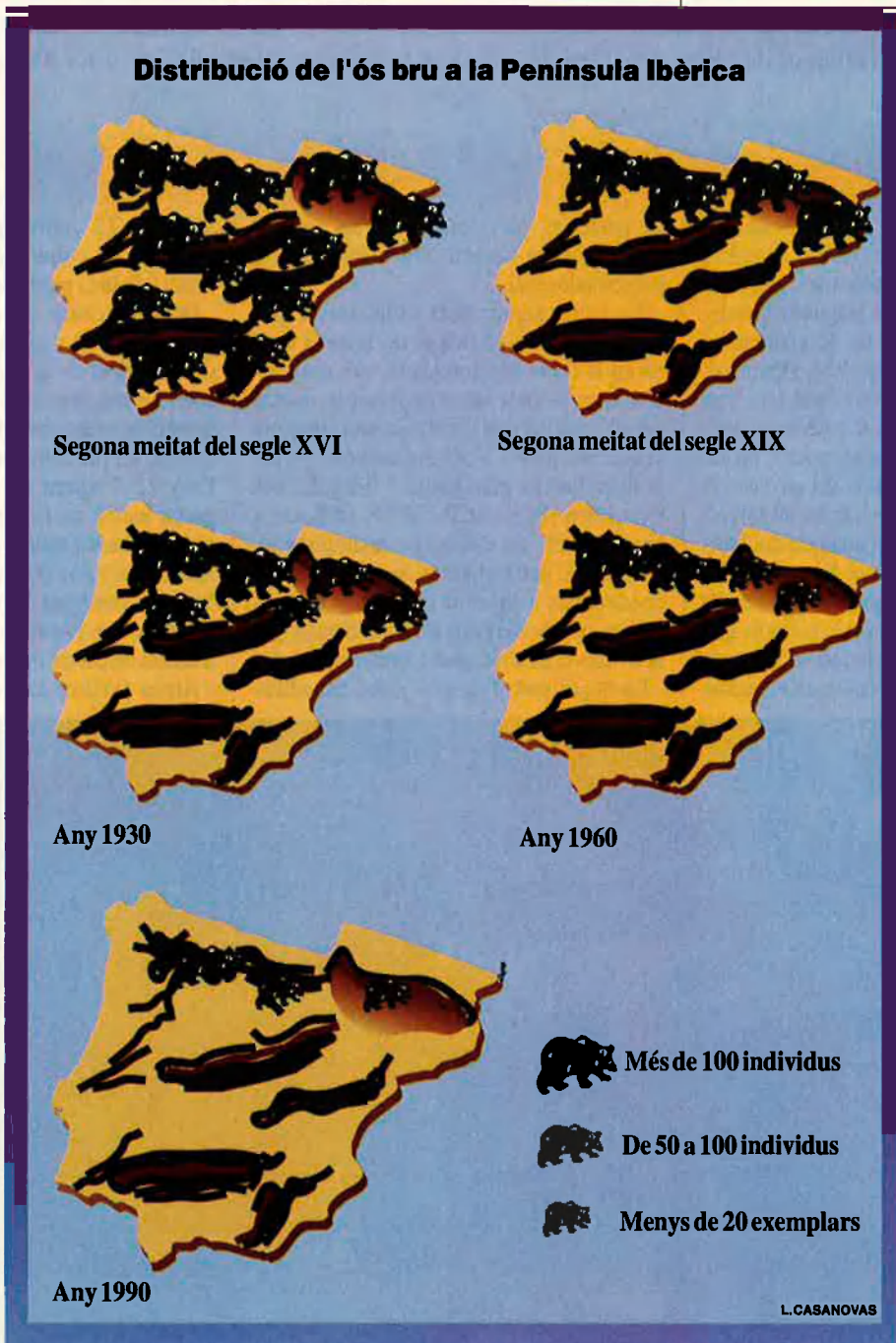
biologia, amb biòlegs de la Universitat de Lleó i de la nord-americana de Tenesse. Alhora s'ha mostrat sempre crític amb l'administració, que, via Icona, intentava restar importància al problema de l'ós, i realitzava informes superficials, excessivament optimistes.

poblacions d'ós bru. El primer problema que intenta solucionar el FAPAS és el de la falta d'aliment amb què es troba l'ós a la tardor, i per a resoldre'l ha iniciat la repoblació del bosc amb diferents plantes productores de fruits. En un futur ben pròxim, plantaran als boscos de la Serralada

Cantàbrica al voltant de 50.000 plançons de cirerers, pomes i perals silvestres, així com d'altres plantes que proporcionen a l'ós l'aliment necessari per a la seua supervivència. Tot i això aquest projecte s'inclou dins d'un altre molt més ampli que preveu la possibilitat d'adquirir finques abandonades, a baix preu, i la construcció d'un viver forestal que subministre les plantes necessàries per a aquestes repoblacions.

D'aquesta manera el FAPAS realitza, gràcies a la col·laboració dels seus 18.000 socis i a l'ajuda financera de Nissan, un treball sense precedents en la història ecològica de la Península Ibèrica. Si bé és trist comprovar el desinterès i la ineficàcia de l'administració per a donar solucions al problema de l'ós, per altra banda resulta reconfortant observar la tasca que quasi anònimament està duent a terme aquest grup ecologista. I és que, a més a més, salvant a l'ós, ajudant a la conservació del seu hàbitat, es beneficia un immens espectre d'èssers vius; a milers d'animals i vegetals que l'acompanyen, avui dia, en la seua lenta agonia

Martí Domínguez

Tot i això, el FAPAS actualment duu endavant un dels seus projectes més ambiciosos. Patrocinat per Nissan Motor Ibèrica —una companyia que es duu per les seues inquietuts ecològiques— s'està duent a terme la recuperació del medi natural en què es desenvolupen les darreres

quest grup ecologista. I és que, a més a més, salvant a l'ós, ajudant a la conservació del seu hàbitat, es beneficia un immens espectre d'èssers vius; a milers d'animals i vegetals que l'acompanyen, avui dia, en la seua lenta agonia